

Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, Euroopan neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kestävä tulevaisuus siniselle planeetalle - yhteinen tiedonanto EU:n kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin ohjelmasta

Eduskuntatunnus

EU/749/2022

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio ja Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja antoivat 24.6.2022 yhteisen tiedonannon Euroopan parlamentille, Euroopan neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kestävä tulevaisuus siniselle planeetalle - yhteinen tiedonanto EU:n kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin ohjelmasta (JOIN (2022) 28 final 24.6.2022).

Komissio esitteli tiedonannon neuvoston meripolitiikkatyöryhmän yhdenmetyt meripolitiikan alaryhmässä 6.7.2022. Samassa kokouksessa puheenjohtaja ilmoitti laativansa asiasta neuvoston päätelmät. Yhdenmetyt meripolitiikan alaryhmä käsitteli päätelmien ensimmäistä versiota kokouksessaan 14.9. Tavoitteena on päätelmien hyväksyminen neuvostossa joulukuussa.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä valtamerten hallinnoinnin kehittämistä osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja tukee sitä, että valtamerten hallinnointia tarkastellaan laajana horisontaalisena kokonaisuutena. Valtamerten ja niiden osien, merten merkitys on keskeinen ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle. On tärkeää, että vihreän kehityksen ohjelma ulotetaan nyt myös käsittämään laajemmin merta. Suomi tukee komission ja ulkoasiainhallinnon tiedonannon tavoitteita merten hallinnoinnin edistämiseksi ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi kaikilla merialueilla.

Suomi tukee tiedonannon tavoitteita, mutta pitää tärkeänä varmistaa, että ehdotetuissa rahoitusinstrumenteissa huomioidaan tukimahdollisuudet kehitysmaille. Luontokato, ilmastomuutos ja valtamerien roskaantuminen ja muu saastuminen sekä köyhyys kytkeytyvät toisiinsa. Noin 40% maailman väestöstä asuu enintään 100km etäisyydellä rannikolta ja osa erittäin köyhissä olosuhteissa.

Suomi pitää tärkeänä, että YK:n merioikeussopimuksen toimeenpanosopimuksen sopimusneuvottelut kansallisen toimivallan ulkopuolisista merialueista (BBNJ) saatetaan päätökseen mahdollisimman pikaisesti ja mahdollisimman korkealla kunnianhimon tasolla.

Suomi tukee tavoitetta kansainvälisen oikeudellisesti sitovan muovisopimuksen laatimiseksi vuoden 2024 loppuun mennessä. Sopimus kattaisi muovin koko elinkaaren ja muovin aiheuttaman pilaantumisen kaikkialla ympäristössä, mukaan lukien meriympäristössä.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komission ja ulkoasiainhallinnon yhteisen tiedonannon tarkoituksena on lisätä EU:n ja sen jäsenvaltioiden sitoutumista valtamerien ja merten puhtauden, terveyden, tuottavuuden ja sietokyvyn turvaamiseen siten, että niitä hyödynnetään kestäväällä tavalla, turvallisesti ja oikeudenmukaisissa työoloissa ja että vakaus ja turvallisuus merellä varmistetaan. Euroopan unioni käynnisti vuonna 2016 kansainvälisen valtamerien hallinnoinnin ohjelman ja antoi valtamerien turvallisuutta, turvaamista, puhtautta, terveyttä ja kestävää hoitoa koskevan sitoumuksen, jota on nyt ajankohtaistettu. Laadittu yhteinen tiedonanto tukeutuu EU:n ja sen jäsenvaltioiden kansainväliseen rooliin luotettavina ja vastuullisina kumppaneina ja vahvoina kestävyiden puolestapuhujina. Komissio ja korkea edustaja tekevät yhteistyötä Euroopan parlamentin, neuvoston, EU:n jäsenvaltioiden ja muiden EU:n ja kansainvälisten toimielinten kanssa tämän tiedonannon toteuttamiseksi.

Valtameret ovat elintärkeitä elämälle maapallolla. Valtameriin kuuluvat myös niiden osat, meret, kuten Itämeri. Valtameret ovat ratkaisevia ilmaston säätelyssä, ne tuottavat enemmän happea kuin kaikki metsät yhteensä ja ne ovat olennaisia myös vihreään siirtymään liittyviin maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamisessa.

Valtameret ovat keskeisiä myös kansainvälisessä kaupassa, sillä yli 80 prosenttia tavaroista kuljetetaan globaalisti meritse. Myös Suomen ulkomaankaupan arvosta merikuljetusten osuus on yli 80%.

Valtamerten moniulotteiseen ja yhdistävään rooliin liittyviin moniin haasteisiin pyritään vastaamaan kansainvälisellä valtamerien hallinnoinnilla. Valtamerien poliittinen merkitys on kasvanut maailmanlaajuisella tasolla. EU kannattaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja sen meriasioihin vaikuttaminen perustuu kansainvälisen lainsäädäntöön, jonka keskiössä on YK:n merioikeusyleissopimus (UNCLOS) sekä Agenda 2030 -ohjelman edistämiseen ja sen kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttaminen.

Ihmisten kestävämpien toiminta ja sen haitalliset vaikutukset heikentävät merten tilaa yhä nopeammin. Ilmastonmuutoksen myötä meriin kohdistuu paljon uhkia ja muutostahti on ollut nopeaa: merilajeja häviää lämpenemisen vuoksi kaksi kertaa nopeammin kuin maalla eläviä lajeja ja koralleista menetetään arvioiden mukaan 99 prosenttia, jos lämpötila nousee 2°C. Viimeisten 40 vuoden aikana arktinen alue on menettänyt jääpeitettä kuusi kertaa Suomen kokoisen alueen. Ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden nousu aiheuttaa myös merten happamoitumista, joka aiheuttaa uhkan koko meriekosysteemille. Ilmastonmuutoksen aiheuttamien paineiden lisäksi maailman merien seurannassa olevista kalakannoista noin 34 % on ylikalastettuja, ja merten roskaantuminen aiheuttaa merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle.

Lisäksi jos merenpinnan keskikorkeus nousee erittäin suurten kasvihuonekaasupäästöjen skenaarion mukaan 0,3 metriä vuoteen 2050 ja kaksi metriä vuoteen 2100 mennessä, jopa 340 miljoonaa ihmistä saattaa olla pakotettu siirtymään asuinsijoiltaan vuoteen 2050 mennessä ja 630 miljoonaa vuoteen 2100 mennessä.

Valtameret ja meret ovat myös maailman merkittävimpiä geopoliittisia näyttäjäitä. Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan vaikuttaa maailmanlaajuiseen vakauteen ja Mustanmeren alueen turvallisuuteen sekä herättää huolta sen seurauksista mereen ja merenkulkuun. EU puuttuu merten turvallisuusongelmiin meriturvallisuuden varmistamiseksi laadituilla merenkulun turvallisuusstrategialla ja sen tarkistetulla toimintasuunnitelmalla.

EU:N TAVOITTEET

EU:n tavoitteena on ryhtyä aktiivisemmin edistämään kansainvälistä valtamerien hallintointia sekä panemaan täytäntöön YK:n Agenda 2030 -ohjelmaa ja sen kestävä kehityksen tavoitetta 14 (SDG 14) erityisesti vahvistamalla kansainvälistä valtamerien hallintointia maailmanlaajuisella, alueellisella ja kahdenvälisellä tasolla; tekemällä merten hyödyntämisestä ympäristön kannalta kestävää vuoteen 2030 mennessä; tekemällä meristä turvallisia ja turvattuja; lisäämällä meriä koskevaa kansainvälistä tietämystä näyttöön perustuvan päätöksenteon pohjaksi.

EU:N KESKEISET PRIORITEETIT

Pysäytetään meriluonnon monimuotoisuuden häviäminen ja käännetään suuntaus päinvastaiseksi:

→ tehdään kunnianhimoinen sopimus luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla merialueilla (tiedonannossa käytetään termiä avomerisopimus) mahdollisimman nopeasti.

Sovitaan kunnianhimoisesta vuoden 2020 jälkeisestä luonnon monimuotoisuutta koskevasta kansainvälisestä kehiksestä ja suojellaan 30 prosenttia merialueista:

→ nimetään uusia laajoja merisuojealueita Eteläisellä jäämerellä (tiedonannossa käytetään termiä Etelämeri)

Suojellaan merenpohjaa:

- Kielletään syvänmeren kaivostoiminta, kunnes asia on tieteellisesti kauttaaltaan tutkittu, kaivostoiminnasta ei aiheudu haittavaikutuksia ja meriympäristö on tosiasiallisesti suojeltu.
- Säännellään luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisimpien kalastusvälineiden käyttöä, jos se on tarpeen.

Varmistetaan kalastuksen ja vesiviljelyn kestävyys:

- Noudatetaan nollatoleranssia laittomaan, ilmoittamattomaan ja sääntelemättömään (LIS) kalastukseen,
- Toimitaan kesäkuussa 2022 tehdyn maailmanlaajuisen haitallisia kalastustukia koskevan WTO-sopimuksen pohjalta ja edistetään sen lujittamista osatekijöillä, joista ei vielä ole päästy sopimukseen,
- Tarkistetaan kaupan pitämisen normeja EU:ssa kalastus- ja vesiviljelytuotteiden osalta.

Varmistetaan kansainvälisten sääntöjen ja normien noudattaminen:

- Edistetään lippuvaltioiden velvollisuuksien täyttämistä avoimina rekistereinä toimivissa lippuvaltioissa.

Torjutaan ilmastonmuutosta merten terveyden puolesta:

- Saavutetaan ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä muun muassa vähentämällä merenkulun, kalastuksen ja muiden meritoimintojen hiilipäästöjä,
- Suojataan merten sinisen hiilen funktio,
- Ennen kuin edistetään uusia geoteknisiä sovelluksia (merenmuokkaustekniikoita) hiilidioksidin poistamiseen, varmistetaan tieteellinen pohja tällaisille toimille ja tarkastellaan asianmukaisesti niihin liittyvät riskit ja vaikutukset.

Torjutaan merten pilaantumista:

- Neuvotellaan kunnianhimoinen, oikeudellisesti sitova maailmanlaajuinen muovisopimus vuoteen 2024 mennessä.

Lisätään meriä koskevaa tietämystä:

- Kannustetaan luomaan hallitustenvälinen rajapinta merten kestäväää käyttöä koskevalle tieteelle ja politiikalle pyrkimyksenä perustaa kansainvälinen merten kestävyyspaneeli (IPOS).

Investoidaan valtameriin:

- Investoidaan jopa miljardi euroa luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastotoimiin valtamerillä ja rannikkoalueilla, myös aavalla merellä (2021–2027),
- Myönnetään 350 miljoonaa euroa vuosittain valtamerien tutkimukseen (Horisontti Eurooppa -ohjelma, 2021–2027).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin päätöslauselma 6. lokakuuta 2022 (2022/2836(RSP))
Uutta pontta valtamerien hallintaan ja biodiversiteetin vahvistamiseen

Kansallinen valmistelu

EU-asioiden komitean meripolitiikkajaoston (EU15) ja ympäristöjaoston (EU23) kirjallinen menettely 26.9 – 6.10.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

JOIN (2022) 28 final 24.6.2022

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jussi Soramäki Valtioneuvoston kanslia p.0295 160330

VAHVA-tunnus

EU/749/2022

Liitteet

JOIN (2022) 28 final 24.6.2022 Euroopan komission ja Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, Neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle Kestävä tulevaisuus siniselle planeetalle - yhteinen tiedonanto EU:n kansainvälisen valtamerien hallinnoinnin ohjelmasta ja liite 1

Viite

-